Ч. 231 (12.597). Львів, пятниця 17. жовтня 1930. Poсztowa opłata zapłacono ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Білянс українського шкільництва під Польщею.

III.

Ще до світової війни переходило українське шкільництво в Галичині правдиві муки під крилами львівської краєвої шкільної ради, а рубрика „Українська школа в ярмі" не сходила тоді зі шпальт української преси. Одначе українські школи були і в них вчили українські вчителі.

На північно-західних українських землях під бувшою царською Росією не було взагалі ніяких українських шкіл.

Після світової війни відносини змінилися цілковито. В часі австрійської окупації і після короткого тревання української влади повстало на північно-українських землях 1050 українських шкіл, які перейшли під Польщу. Та щоби усунути всякий сумнів щодо вірности повищої цифри — ми не будемо нею користуватися в наших виводах, тільки сягнемо до урядових польських джерел. Факт, що ще 1. грудня 1922 р. остало було на північно-західних українських землях 465 українських шкіл, говорить сам про себе. Та даймо слово офіціяльним польським підрахункам.

„Sprawozdanie Komisji budżetowej o preliminarzu budżetowym Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na rok 1925" подає такі дані про стан народнього державного шкільництва з дня 1. грудня 1922 р.:

Школи:

Область	україн.	поль.	рос.	білор	чеськ.	нім.
Львів	2453	2343	—	—	—	16
Краків	79	1693	—	—	—	5
Волинь	443	561	5	—	40	17
Полісся	22	958	—	1	—	—
Разом	2997	5555	5	1	40	38

Утраквістичних (польсько-українських) було 79 на Волині.

У тому самому звідомленні („Sprawozdanie Komisji...") поданий також стан народнього державного шкільництва з дня 1. грудня 1923 р. Ось він:

Школи:

Область	україн.	поль.	рос.	білор.	чеськ.	нім.
Львів	2576	2882	—	—	—	16
Краків	79	1679	—	—	—	5
Волинь	369	631	7	—	40	18
Полісся	3	1058	—	1	—	—
Разом	3027	6250	7	1	40	39

Утраквістичних (польсько-українських) було 98 на Волині.

На Холмщині і Підляшу не було вже в тому часі ані одної української школи.

На підставі повищих урядових зіставлень виходить наглядно, що вже під Польщею було українських народніх шкіл:

в Галичині	2655
на Волині	443
на Поліссю	22
Разом	**3.120** українських шкіл.

З хвилею, коли рада амбасадорів рішенням з дня 14. березня 1923 р. признала Польщі Східну Галичину, почалася систематична ліквідація і польонізація зглядно утраквізація українських шкіл. Вже 20. березня 1923 р. (отже заледви 6 днів після вирішення ради амбасадорів) скасувало міністерство одинокий український мужеський відділ державної учительської семинарії у Львові. Дня 23. серпня 1923 р. скасовано одиноку укр. школу вправ у Львові, що істнувала 45 літ, а 13. грудня 1923 р. введено утраквізм в обох українських жіночих семинаріях (у Львові і в Перемишлі).

Переміна українських народніх шкіл на польські зглядно утраквістичні на основі давного австрійського закону йшла — не дивлячись на натиск з гори — не таким швидким темпом, як цього бажали собі польські міродайні чинники, бо викладову мову можна було змінити тільки на підставі ухвали дотичної громадської ради. І хоча майже всюди урядували тоді наказні війти зі своїми прибічними радами, то вони дуже часто отягалися з виконуванням інспекторських наказів, бо або самі вважали такий натиск протизаконним, або боялися негодування українських громадян.

Щоби можна одним махом перемінити українські школи на польські зглядно утраквістичні, ухвалив варшавський сойм закон Грабського з 31. липня 1924 р., на підставі якого у загально відомий спосіб перемінено масово українські школи на польські зглядно утраквістичні.

По даним виданої міністерством офіціяльної статистики п. з. „Szkoły powszechne Rzeczypospolitej Polskiej w roku szkolnym 1925—26" було в Польщі дня 1. грудня 1925 р. українських державних шкіл 1055, а утраквістичних (польсько-українських) 1684. Отже крім вище зутраквізованих — перемінено ще 381 шкіл на чисто польські. *Разом в 1925-26 році спольонізовано і зутраквізовано 2065 українських шкіл.*

Статистичний виказ виданий в 1928 р. президією ради міністрів п. з. „Materjały odnoszące się do działalności Rządu w czasie od 15. V. 1926 do 31. XII. 1927" подає, що число українських шкіл в 1926-27 році спало до 925 а в 1927-28 році до 774.

По інформаціям нач. Сухенека з дня 10. жовтня 1930 р. було в минулому (1929-30) шк. році тільки 716 українських шкіл, а утраквістичних 1794. Виходить, що крім вище поданого числа зутраквізованих шкіл спольонізовано ще 610 укр. шкіл.

Взагалі до минулого шкільного року *стратили ми 2.404 українських шкіл*, які істнували ще в 1922 і 1923 рр. під Польщею.

Якщо до того зважимо, що шкільні наукові пляни не відповідають потребам українського населення, що шкільні підручники містять богато матеріялу, який дразнить національні почування української дітвори й молоді, що тисячі українських учителів не принято до служби, звільнено з посад або перенесено в неукраїнські области, що не приймається нових українських кандидатів учительського звання, а посади на українських землях обсаджується поляками, — то будемо мати приближений образ цілковитої ліквідації українського державного народнього шкільництва під Польщею.

Українське середнє шкільництво (гімназії) теж захопила ліквідаційна хвиля. Українську державну гімназію в Стрию зліквідовано вже давніше. Цього року зліквідовано українську державну гімназію в Тернополі, а в її будинку буде міститись польська дівоча гімназія. Як довідуємося з преси — українська державна гімназія в Коломиї находиться також в стадії повільної ліквідації. Врешті у всіх останніх кількох українських гімназіях заведено свого роду „нумерус клявзус" таким чином, що раз знинених паралельних клас не можна вже відновлювати. Крім того обмежується область, з якої молодь може вписуватися до даної гімназії (напр. в Перемишлі). Великим ударом є ліквідація привaтої гімназії „Рідної Школи" в Рогатині, що була вивінувана і ведена під кожним оглядом зразково. Таксамо велике занепокоєння серед українського громадянства викликала дивна поведінка рівенської шкільної Кураторії супроти рівенської української приватної гімназії, поведінка, що вказує на намічену її ліквідацію.

Про українське державне фахове шкільництво не приходиться й згадувати, бо на 301 польських фахових державних шкіл (в 1929-30 р.) не було й до нині нема ані одної української.

Іван Герасимович.

Два роки пятилітки.

Офіціяльна Радянщина святкує закінчення другого року пятилітки. Більшовицька преса підносить до неба досягнення на всіх ділянках радянського господарства та змальовує блискучі прогнози для найближчої будуччини. Але буденні справоздання більшовицької преси, не зважаючи на наказаний згори оптимізм, виявляють в останнім часі незвичайне зденервування, що стоїть у різкій суперечности до бучних заяв московського уряду з нагоди закінчення двох років пятилітки. Кореспондент віденської „Нае Фрае Прессе", який сидить справді вже десятий рік у Москві й годує окрім цього часопису ще пару німецьких денників своїми пітійськими інформаціями, заявляє, що пятилітка перебуває свою критичну добу, небезпеку для здійснення радянського господарчого пляну він вбачає в тім, що більшовики почали з тяжкої індустрії, і то не з господарчих, а з мілітарних та політичних причин. Отже і в пятилітнім пляні радянської господарки, господарство, по більшовицькому звичаю, офіровано політиці та мілітарним плянам.

Для більшовицького свята дуже характеристичне, що його кульмінаційною точкою були розстріли чільних провідників господарчих установ, — на цей раз навіть без суду, — та нова хвиля терору на Україні. Не маючи для юрби хліба, потрібного для демпінгу за кордоном, московські

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 7. października 1930 r. Sąd okręgowy we Lwowie Wydział VI. karny w sprawie konfiskaty Nr. 218 czasopisma „Dilo" z daty Lwów dnia 2. października 1930 r. do Sygn. VI. 1. Pr. 219/30 na posiedzeniu niejawnem w dniu 7. października 1930 po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 1. października 1930 r. przez Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie konfiskatę czasopisma „Dilo" Nr. 218 z daty Lwów 2. października 1930 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Narode Ukrainśkyj" w ustępie od słów „Holosujuczy" do „nasylstwa", 2) w artykule pt. „Pacyfikacija" w całości znamiona ad ustęp 1) zbrodni z § 65 a) uk. ad ustęp 2) występku z § 300 uk., zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tegoż czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego zakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17 grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 złp. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów ma na celu pod 1) pobudzić do wzgardy i nienawiści przeciw jednolitemu związkowi Rzeczypospolitej i administracji Państwa, pod 2) fałszywemi przedstawieniami co do przebiegu zajść w związku z likwidacją aktów sabotaży zaniepokoić publiczne bezpieczeństwo, co odpowiada znamionom zbrodni z §§ 65 a) uk. oraz występku z § 300 uk. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: (підпис нечиткий).
starszy sekretarz.

володарі лоскочуть її нерви страченням декількох десятків інтелігентів. Відхилити увагу населення цим кривавим видовищем від справжніх причин лиха не дається, але фаховці будуть стерегтися на будуче від таких небезпечних посад, що до поправи господарських відносин звичайно не причиниться.

Сучасна кріза радянського господарства заключається в самій істоті більшовизму, тому: усунути її, не усунувши самого більшовизму, неможливо. Пятилітка надала цій крізі незвичайно гострі форми. Більшовицька індустріялізація в порівнанню з подібними заходами в інших країнах ріжниться тим, що для неї уживають не надвишки вільних капіталів, але саму основу майна населення, тобто те, що в інших державах зветься національним майном і належить державі лише стільки, оскільки їй можна стягати його в формі податків. З цеї точки погляду занепад більшовицької господарки мусить відбуватися прогресивно у кожнім дальшім році пятилітки. Отже здійснити пятилітній плян за чотири роки при інших рівних умовах мусить бути лекше, ніж за пять, бо й голодуючи населення зуживає більше, ніж виробляє, отже зменшує основний капітал. Ілюстрацією чого може служити раптове зменшення контингенту худоби, льогічне зменшення врожайности, площі засіву і т. д. При обчисленні коштів пятилітки московські можновладці не рахувалися очевидно з опором населення, а у всякім випадку рахували на закордонну позичку, але мусіли розчаруватися гірко й тут.

Не довго довелося чекати більшовикам, щоби переконатися, оскільки безглуздим кроком була колективізація сільського господарства. Ціла більшовицька преса переповнена скаргами на те, що колгоспи зле ідуть обіже у деяких місцевостях навіть гірше ніж осібняки. Причину цього зясувати дуже легко, члени колгоспів почувають себе безпечніше від переслідувань радянської влади, ніж поодинокі господарі; відповідальніж керманичі колгоспів є основою більшовицької влади на селі, отже нищити їх так безоглядно, як звичайних селян, провінціональні сатрапи не наважуються. Наслідки цього ті, що в кінці вересня не зібрали й 57 проц. преліміновано сільськости збіжа. Осінняж слота перериває получення між селом та містом на Україні часом до самого Різдва. Радянщину чекає таким чином голодова зима з усіми її жахливими наслідками. Радянська влада мала вже звернутися до американських добродійних товариств з проханням підтримати голодуюче населення так, як це було в часі великого голоду на Україні та в московських губерніях над Волгою.

Нічим іншим, як тільки критичним становищем радянських фінансів можна зясувати й ту обставину, що радянські гроші втратили в останнім часі свою вартість навіть на чорній біржі в Берліні та що бойкот радянських банкнотів розпочатий українським селянством, дуже швидко поширився по цілому радянському Союзі. Московська порада бити не „дубьом а рубльом“ придалася дуже добре в боротьбі проти московського уряду. Проти бойкоту паперових грошей уряд цілком безсилий, розстріли та заслання тих, у яких находили срібні гроші, допровадили до того, що селяни взагалі не хочуть жадних грошей, а вимагають товарів. Більшовицькі оптимісти гадають, що соціялістична держава взагалі жадних грошей не потребує, тим часом, держава не має досить товарів, потрібних селянству, щоби провадити найпримітивніший виміновий торг.

Оскільки низька каста селян не мала найнеобхідніших виробів індустрії, а інтелігентські парії міста голодували, більшовицькі брамани не дуже журилися, але брак засобів поживи починає все більше дошкулювати й упривілейній касті „пролетарів“ та загрожує постачанню армії. Коли більшовики хваляться, киваючи головою на захід, що в них нема безробітних, то це почасти відповідає дійсности та має свої причини в явищу, яке сконстатував один американський інжинір, а саме, що один американський робітник робить за день стільки, як десять радянських; більше того, в деяких районах та галузях промислу стало бракує робітників, особливож у копальнях Донецького району. Брак засобів поживи та неможливі приміщення гонять робітників з одного міста до другого, а ті, що мають трохи грошей, щоб вижити пару тижнів, взагалі не хочуть робити. Радянська преса гірко скаржиться на „текучість“ робітництва, яка в деяких підприємствах змінює понад 60 проц. цілого складу робітництва протягом року. В місцях випадкового скупчення „безробітних“ розвивається шалена конкуренція між вербунковими органами ріжних підприємств, які намагаються спокусити „пролетарів“ до роботи завдатками та цукром, тютюном, хустками та іншими „дефіцитними“ товарами. Діставши такі завдатки від ріжних вербункових агентів робітники дуже часто тим спокійніше лишаються на місці нічого не роблячи. Колиж одному агентові пощастить при енергійній допомові місцевої влади набути партію робітників, то це виправдує інших, які вертають до своїх підприємств з порожніми руками. Для донецьких копалень набули, наприклад, з великою бідою потрібну скількість робочих рук, але зате для копання цукрових буряків робітників бракує: отже частина цукроварень стоїть, а буряки ризикують померзнути на полі. При тім з голосів радянської преси видно, що залізниці не в стані перевезти ані вугля ані буряків. Тягарові потяги потребують інколи тижнів для віддалі на якусь сотку кільометрів.

Сучасна кріза радянського господарства має виразні ознаки повільного хронічного занепаду й розкладу економічного організму, до якого поставили завеликі вимоги й виснажили вщерть. Агонія більшовицького господарства знайшла свій соціяльний вислів у перетомленні та апатії тих кол, які недавно ще співчували більшовизмові та вірили в нього. Дуже цікаву відбитку сучасного психічного стану радянського громадянства дає останній роман Гладкова „Пяне сонце“, в якім зазначені убійчі тенденції для більшовизму. Вкінці другого року пятилітки диктатура Сталіна опинилась перед муром громадської апатії, нехоті й пасивного опору. Найзавзятіша аґітація не в силі пробити цього муру. Соцзмагання, червоні нагороди, почесні таблиці й чорні списки осягають також мало як розстріли, заслання та адміністраційні кари. Великий „соціялістичний“ експеримент, на який недавно ще дивилась з побожністю деяка частина західно-европейської демократії, кінчиться ганебним крахом. Московський експеримент примусового переведення „соціялізму“ добігає свого кінця в багні суспільної апатії.

Завданням інтелектуального проводу українського громадянства є тепер розвинути вплив національної ідеї, яка повинна оборонити український нарід від пошести московської апатії. Сучасний занепад більшовизму викличе без сумніву зміцнення його московських противників. Але Керенський та Мілюков будуть для України не менш небезпечні ніж більшовики. Перед Україною стоїть знов боротьба на два фронти.

М. Данько.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 17. ЖОВТНЯ 1930.

АЛЬФОНС ДОДЕ. 34)

МАЦІЦЬКИЙ

ПОВІСТЬ.

...На другий день священик збудив мене, торкнувши за плече. У сні я забув про все... Мій опікун змінився з цього щиро.

— Вставай, мій хлопче! хутше, чути дзвінок. Ніхто нічого не запримітить, проводиш учнів до кляси, як звичайно. А підчас перерви призначеної на обід, я зажду на тебе тут, бо мушу ще з тобою поговорити.

Мені відразу вернулася память. Я починав дякувати, але ця добра душа викинула мене за двері.

Не треба вам і казати, що лекції тяглися для мене в безконечність... Заки учні вийшли на подвіря, я вже стукав до дверей о. Жермана. Я застав його за бюрком перед відчиненими шуфлядами, як рахував золоті монети і складав їх дбайливо малими купками.

Коли почув шелест, відвернув голову і мовчки робив своє далі. А коли скінчив, засунув шуфляди і кивнув на мене з добрячою усмішкою:

— Це все для тебе. Я обрахував усе, що тобі треба: це на дорогу, це для сторожа, це для Барбета, а тих 10 франків для учня, в якого ти їх позичив... Ці гроші я складав для Кадета, щоби викупити його з війська, але він стає до бранки аж за шість літ, отже маємо час ще побачитись.

Я хотів щось відповісти, але цей несамовитий чоловік не дав мені прийти до слова:

— Тепер, мій хлопче, попрощаємось... Мене вже кличуть до кляси і коли я звідси вернуся, щоби тебе тут не було. Повітря в цій Бастилі не на твоє здоровля... Втікай мерщій у Париж, працюй там солідно, молися, кури люльку і пробуй стати мущиною! Бо правду кажучи ти ще дітвак і навіть побоююсь, щоби ти не лишився дітваком на все життя.

Відчинив передімною обійми з якимсь божеським усміхом, а я впав із плачем йому до колін. Підніс мене і поцілував мене з обох боків.

Дзвінок задзвонив востаннє.

— На тобі! аж тепер я спізнився! — сказав збираючи поквапно книжки та зшитки. А коли вже відходив, докинув:

— Маю в Парижі брата, симпатичного священика, до якого ти міг би зайти... Але ти такий підстрілений, що напевно забудеш адресу...

Після цього збіг хутко по сходах; реверенда гуляла з вітром, у правій руці тримав оксамитну шапочку, а в лівій цілу купу паперів і книжок... Що за добра людина!

Заки я покинув його кімнату, я оглянув її ще раз. Ще востанне зупинив свій зір на великій бібліотеці, на столику, на на-пів вигаслім огнищі, на фотелі, де я так виплакався і на ліжку, де так добре виспався. Задумавшися над таємним життям о. Жермана я віднайшов у ньому стільки притаєної відваги, доброти, великосердя та саможертви, що аж почервонів на згадку, який я нужденний і присягнув собі ніколи про нього не забути.

А час минав... Треба-ж було ще зібрати до валізи свої манатки, заплатити довги і замовити місце в диліжансі...

Коли я вже збирався йти, я запримітив на ватрані кілька почорнілих старих люльок. Я взяв найстаршу, найчорнішу і найкоротшу і поклав її в кишеню як дорогоцінність. Потім зійшов униз.

Ворота від руханкової салі були ще на-пів відчинені. Щось перло мене, щоби ще раз глипнути до середини. Аж дрож пройшла по мому тілі. Посеред темної та холодної салі блищав залізний обруч з петлею; це моя фіолетова краватка хиталася від продуву над переверненим дзиґликом.

XIII.

Ключі пана Віота.

Коли я виходив із гімназії великими кроками, весь схвильований останнім видовищем, нараз відчинилися двері від сторожа і почув голос:

— Пане Ейсет! пане Ейсет!

Це був власник кавярні зі своїм гідним приятелем Касань. Мали вони в собі щось заляканого та нахабного.

Каварник промовив перший:

— Чи це правда, що ви відізджаєте?

— Так, пане Барбет — відповів я спокійно — і то нині.

Барбет аж підскочив. Касань собі. Але Барбет підскочив живіше, бо я був винен йому багато більше грошей.

— Якже це так? нині?!

— Так нині і ось іду замовити собі місце в диліжансі.

Я гадав, що вони кинуться мені до горла.

— А мої гроші? — крикнув Барбет.

— А мої? — повторив Касань.

Я не відповів, а ввійшов до кімнати сторожа і витягав поволі гарні золотівки о. Жермана і почав відраховувати на столі, скільки кожному з них я винен.

Що за театральний ефект! Їх зморщені пики прояснили, як від магічної палочки... А коли вже сховали гроші до кишені і були трохи засоромлені, що зрадилися передімною зі своїми побоюваннями, а при цьому щасливі, що я їм усе заплатив, почали обсипувати мене висловами свого спочування та своїх щиро-дружніх почувань:

— Невже-ж, пане Ейсете, ви нас справді покидаєте? Ах, яка шкода! яка втрата для наших гімназій!

І додавали свої „ох“, „ах“ і „як жаль!“ зітхаючи, стискаючи мені руки чи стримуючи сльози...

Ще вчора вечором я міг би був дати себе „взяти“ на такі вияви дружби, але тепер я вже перейшов крізь огонь і воду таких почувань.

Пятнацять хвилин в альтані були для мене лекцією, як треба пізнавати людей — так бодай мені здавалось! — і чим чемнішими показували себе передімною ці два запивайли, тим більше я бридився ними. Я не дав їм навіть докінчити ідіотських серцестонів і побіг чим швидше замовити місце в блаженному диліжансі, що мав мене повезти далеко від усіх цих потвор.

(Продовження буде.)

Хто такий Гітлер?

Увага цілого міжнародного політичного світу щораз більше звертається на національно-соціялістичний рух у Німеччині та на особу його провідника Адольфа Гітлера. Процес перед державним трибуналом у Липську проти ряду визначних „гітлерівців“, розмова канцлера Брінінга з Гітлером, бурливе відкриття райхстаґу, врешті вчорашні масові заворушення на вулицях Берліна, які поставили на ноги не лише поліцію але й військо, це ті останні випадки на німецькому ґрунті, які знову заповнили сторінки світової преси вістками й міркуваннями на тему розвитку внутрішньо-німецьких відносин, залежного нині у величезній мірі від Адольфа Гітлера. А що внутрішні відносини ні одної держави світа не є так тісно звязані з питанням закордонної політики, як німецькі, то не диво, що те, що нині діється у Німеччині, находиться справді у центрі великих світових подій.

Світова опінія є тим більше здезорієнтована, що досіль майже зовсім не цікавилася „гітлерівцями“, а ще менше самим Гітлером. Тому закордонної літератури на цю тему зовсім нема. Але цікаво, що й у самій Німеччині теж появляється надзвичайно мало публікацій про Гітлера і його програму, а ті, що появилися, вийшли зпід пера найближчих його фанатичних обожателів, тому не можуть викликувати повне довіря, будучи творами односторонніми й позбавленими обєктивізму. Найбільш авторитетним джерелом являється автобіографічна книжка самого Гітлера п. н. „Моя боротьба“ („Майн Кампф“), яка в короткому часі здобула собі 3 наклади. Правда, вона теж мало вияснює істоту й шляхи руху, на чолі якого стоїть Гітлер, а ще менше ті практичні можливости, які звязані з евент. приходом Гітлера до державної влади. А проте спроби автора книжки — самоаналізи й самокритики — кидають цікаве світло на його особу й посередньо на весь нинішній масовий рух „гітлерівців“.

Має Адольф Гітлер нині 41 літ і все ще не жонатий. Є сином австрійського митного урядовця, який довший час служив на австро-німецькому пограничу. Цим пояснюється пан-німецькі погляди й почування Гітлера, який змалку відчував нісенітність державних кордонів на одній національно-німецькій території. Ці почування розвинулися потім у ненависть супроти Габсбурґів, які для династичних цілей підтримували державницько-австрійський сепаратизм та шукали собі союзників у славян (поляків); там теж шукати треба перводжерела його протипольської орієнтації.

А. Гітлер мріяв про каріеру артиста-маляра. Перешкодила цьому смерть батька (в 13. році життя) і матери (в два роки пізніше). Опинившись круглим сиротою А. Гітлер, як 15-тилітній ученик реальної школи, поїхав сам до Відня і зголосився до академії малярства, однак перепав при іспиті. Направити лиха вже не мав змоги, бо мусів заробляти на життя. Пять слідуючих літ працював фізично у Відні, як робітник при будовах. Тоді вперше стрінувся зі соціялізмом. Однак його молодечий всенімецько-романтичний патріотизм та виховання у побожному дрібно-урядничому домі вірштовхнули його від соціялістів-робітників, з якими почав сперечатися на соціяльно-політичні теми. В той час, поруч з постійно континуованою наукою рисунків і архітектури, Гітлер почав основно знайомитися з соціялістичною літературою, яку студіював задля кращого пізнання своїх противників. Наслідком тих суперечок і дискусій з товаришами на будівельних роботах, робітниками-соціялістами, зазнав богато прикрощів. Приєднавшися до опозиції проти робітничо-соціял. організацій, кількакратно тратив посаду. Мабуть це причинилося до зросту його ненависти „марксізму“, який уважає по нинішній день причиною всіх нещасть Німеччини. Пізнавши на собі самім терор, примінюваний соц.-проф. організаціями супроти своїх противників, Гітлер почав тоді вперше мріяти про ломання того терору терором. І цій методі боротьби остав також вірний до нині. Тоді теж, при роботах у Відні, зустрівся перший раз з жидами. Мабуть нещастям для нього і для жидів було те, що перше й найсильніше враження, яке залишилося у нього, це типи жидів із Сх. Галичини. Від того моменту Гітлер незлюбив жидів і ця нехіть потім ще дужче степенувалась.

Особисте матеріяльне положення Гітлера покращало, коли він почав заробляти, як рисівник. Маючи 23 роки, в 1912 р., переселився на постійне до Монахії (Мюнхен), як центра малярського світу. З вибухом війни не дав себе мобілізувати до австрійської армії, лише вступив добровільно до баварського полку. Був двічі важко ранений, в 1916 і 1918 роках, останній раз на затроєння підчас ґазової атаки, наслідком чого на деякий час зовсім осліп і ніколи вже не міг взятися до рисування. Політичними партіями й течіями в Німеччині почав цікавитися уперше підчас війни, коли обурювався на занадто малу підтримку запілля для фронту і взагалі на замало енерґійне ведення війни. На весну 1919 р. був принятий до райхсвери, як інструктор-старшина у Мюнхені. Вкоротці познайомився з Ґотфрідом Федером, основником „Німецької Робітничої Партії“. Гітлер вступив до тої партії, як її 7-ий член! 24. лютого 1920 року Адольф Гітлер перший раз виступив прилюдно на великій манифестації, зорганізованій у Мюнхені прихильниками нового молодого національно-робітничого руху. Від тоді кидається з головою у політику й нині, за 10 літ праці, стоїть на чолі могутньої партії, яка завтра може накинути цілій Німеччині диктатуру та розпочати в історії повоєнної Европи цілком нову сторінку.

З наведеної короткої біографії Гітлера видно яскраво, як особисті переживання впливають на формування політичного світогляду. В даному випадку характеристичною рисою Гітлера є відсутність у нього всякої методичної шкільної освіти, зате здобуття великого знання виключно самоосвітним шляхом. Цей гін до студій поруч з важкою заробітньою працею виробив у Гітлера величезну силу волі й упертість, яка йде в парі з ексклюзивністю вдачі. Гітлер є першорядним промовцем і вважає, що говорене слово має далеко більше значіння для формування масових рухів, ніж писані твори. Однак він зовсім не хоче обмежитися до завдань проповідника, лише готовиться до ролі державного діяча. Кажуть про це виразно його останні заяви, в яких він підкреслює свій змисл для „реальних можливостей“, чим дає до пізнання, що прийшовши до влади — чимало дотеперішніх своїх максималістичних гасел сховає обережно під сукно. В усякому разі це дуже цікава постать, а згадані на вступі останні випадки в Німеччині вказують, що треба буде цією постаттю ще не раз займатися.

Комуністична партія в розкладі.

Радянська преса подає, що секретар професійної спілки металівців Громов виступив з комун. партії і оголосив декларацію, що радянський уряд веде СРСР до загибелі. У самім Ленінграді виступило з комуністичної партії 10.000 робітників. Багато робітників викинено з партії за те, що не хотіли виїзджати для роботи проти селян. В політбюрі компартії іде боротьба: Каганович поставив внесок зредукувати пятилітний плян, щоби приготовити публичну опінію на випадок невдачі пятилітки. Молотов заявив, що редукція пятилітки булаб повною компромітацією і Сталіна. Є переконання, що коли пятилітка не вдасться, то в СРСР можлива навіть робітнича революція.

„Правда“ пише, що в Ленінграді підчас чистки із 106.000 урядовців, усунено 10.000 з посад за „контрреволюцію.“

Н. Н.

З минулого Жовкви.

Історична читанка. Видання філії „Просвіти“ в Жовкві, 1930 р.

Галицька провінція досить мало активна на видавничому полі, — поза пару більшими містами (Коломия, Станиславів, Перемишль, Тернопіль), що можуть похвалитися зорґанізованими видавництвами, всі інші центри, навіть дуже оживлені, хоч й мали проекти власних видань, якось бояться приступити до їх реалізації. Тим більше замітне і гідне уваги, коли в малім другорядним місті українська установа починає популярно-наукове видавництво. На таку відвагу здобулася *жовківська філія „Просвіти“* і отсе маємо перед собою видану нею збірку „З минулого Жовкви“.

Як прийшло до цього видання? Отсе в Жовкві розпочато будову „Українського Повітового Дому“. Основні фонди дали три жовківські товариства „Просвіта“, „Рідна Школа“ і „Тов. опіки над молоддю“, розпочали збірки в повіті, фестини, концерти, вечерниці на цю ціль і коштом 34.000 зол. довели до даху одноповерхову будову. На докінчення потрібні дальші фонди, знову ведеться збіркова акція в повіті, — видавництво філії „Просвіти“ призначене також на дохід будови.

„З минулого Жовкви“ — збірка історичного змісту. Видавці поставили собі метою добути з зороху забуття живі моменти з історії Жовкви та Жовківщини; в низці невеличких статейок згадано про все, чим інтересне це невелике місто і повіт для сучасного громадянина. Д-р Яр. Пастернак у нарисі „Археольогія Жовківщини“ дав звязкі інформації, які доісторичні памятки найдено в цьому районі — починаючи від неоліту, через бронзову добу, ґальштатську культуру, римські памятки, мандрівку народів аж до княжих часів; кінчить зазивом збирати ці найстарші памятки культури і віддавати їх до музеїв. Д-р І. Крипякевич „Картина з історії Жовкви“ — пише про заснування міста, давні права укр. міщан, жовківські церкви, брацтва й школи, про жовківських малярів і різьбарів, про побут в Жовківщині гетьманів Б. Хмельницького і Мазепи.

Новішу історію Жовківщини знаходимо в статтях Володимира Даниловича „Спомини з праці в Жовкві“ (1898—1913) і Михайла Сухого „Як це було в жовківськім повіті“, спомини за 25-ліття. Богато писано у нас про потребу збирання мемуарів, почалися вже спеціяльні видавництва, присвячені мемуаристиці, — з признанням треба піднести, що й провінціяльні діячі відгукнулися на ці зазиви і дають спогади зі своєї праці.

Історія організації й освідомлення Жовківщини, колись твердині москвофільства, дуже повчаюча і інтересна, не тільки для місцевого громадянства, але й для всіх, що бажають пізнати основніше, якими шляхами ішов наш розвиток у Галичині. — Недавному минулому присвячений також ширший огляд „З історії українських установ у Жовкві“; — це хроніка діяльности 27 ріжнородних товариств, що існували й існують у Жовкві. „Огляд такий“, читаємо на вступі, „дуже важний, бо з одної сторони бачимо, хто, коли і як працював для добра міста й повіта, — з другої сторони можемо також легше знайти плян, як вести роботу на будуче, щоби не розкидати сил і осягнути якісь реальні успіхи“.

У статті „Шануймо наше минуле“ піддано під дискусію проект місцевого музея Жовківщини і подано спис померших діячів повіту. Збірка закінчена „всячиною“, в якій зібрано ріжні побутові подробиці, як про пожежі в Жовкві, саранчу, морове повітря, колишні засуди смерти в місті і под.

Дали ми ширший огляд змісту видавництва жовківської філії „Просвіти“, бо справді почин до такого краєзнавчо-культурного видання заслугує на повне признання. Зачували ми про проекти місцевих видань у ріжних місцевостях (в Самборі, Угнові, Чорткові, Белзі), але заповіджені публікації дотепер не появилися; може це жовківське видавництво стане заохотою для інших, — а також і прикладом як взятися до діла, в який спосіб укладати подібні збірки. Популяризація місцевої історії, культивовання національної традиції і памяти про недавне минуле — незвичайно важне для освідомлення маси.

На полі зрошенім стрілецькою кровю
Встають, виростають нащадки нові,
Що з вірою в серцю, з святою любовю
Готові до жертви за друзі свої...

— наводимо се місце з палкого вірша о. Андрія Труха ЧСВВ (колишнього сотника УСС) на вступі книжки.

Ще слово до читачів. Збірка „З минулого Жовкви“ призначена на будову „Українського Повітового Дому“ в Жовкві. Про вагу такої установи богато не треба говорити, особливо, коли діло йде про загрожений повіт, де навіть москвофільство пробує віджити. Дати 2 зол. за цікаву книжечку, це жертва невелика: не відтягайтеся від неї, як побачите книжку в книгарні або й дістанете її з чеком почтою до дому...

„Демонстрації" львівських корпорантів.

Як ми вже вчора писали, польські студенти-
корпоранти (в червоних шапках) напали у ві-
торок 14. ц. м. в 1. год. вполудне на українські
інституції в Ринку, при вул. Руській і Чарнець-
кого та повибивали в них шиби або шильди.
В самім будинку „Наукового Т-ва ім. Шевчен-
ка" (в бібліотеці і в музею) вибито 93 шиби, а
подібні, або ще більші шкоди нанесено й укра-
їнським інституціям в Ринку та при вул. Русь-
кій. Особливо потерпіли: книгарня Шевченка,
в якій вибито всі виставові шиби від вул. Русь-
кої, „Достава", в якій знищено всі дорогі
шильди і „Союзний Базар", якому порозбивано
великі виставові шиби. Інші установи і крам-
ниці при вул. Руській потерпіли менше. Годить-
ся згадати також, що шиби і шильди вибито й
двом жидівським фірмам, у крамниці Штірера
і ресторані Фукса, очевидно тільки тому, що
вони, рахуючись з українською клієнтелею, ма-
ли українські вивіски.

Тих студентів, що били вікна й українські шильди в обідовій порі, було всього кількадесять. Зате вечором зібралась їх добра тисячка і тепер вони погуляли собі вже здорово. Так вибили вони шиби в будинку Духовної Семинарії при вул. Коперника, дальше розбили шильди в крамницях „Маслосоюзу" при вул. Кентшинського і Сапіги (тут уже тільки горішній, бо два бічні знищили перед кількома тижнями), шильди Земельного Банку при вул. Словацького, кілька шиб у Народній Гостинниці (вдруге), шиби в Ревіз. Союзі Українських Кооператив при вул. Домінікнській, шиби й шильди в ресторані п. Максимка на площі св. Юрія, шильди у шевського майстра Й. Коцюмбаса при вул. Шептицьких, шиби й шильди у цукорника п. Стецькова при вул. Миколая і в інших.

А вже зовсім пізно (в год. 10.30 в ночі) польська молодь в числі біля 100 осіб устроїла напад на захист для сиріт при вул. Потоцького 95. і на монастир СС. Василіянок. Серед пекольного реву засипали студенти вікна градом каміння і цегол, пересічної ваги 1 кг. Сестри-монахині і сироти, пробуджені з першого сну, не знали, що діється; одні вибігали з криком на коритар, інші ховалися попід ліжка, покалічивши на розбитім склі руки й ноги. Одна з семинаристок дістала серцевий атак і лежала до рана непритомна, а кілька дівчат і монахинь попало в нервовий розстрій. Поминувши матеріяльну шкоду (73 збитих шиб), польська молодь нанесла дуже важку моральну кривду українським сиротам. А чи такий „патріотичний подвиг", звернений проти безборонних сиріт і монахинь, є гідний академічної молоді, нехай осудить прилюдна опінія!

„По дорозі" вибили корпоранти ще шиби в домі лікаря д-ра Павла Цимбалістого при вул. Листопада, якого з жінкою й дітьми теж переполохано, бо вони вже спали.

Для повного образу слід зазначити, що поруч вичислених українських установ та поодиноких наших громадян потерпіли у вівторок від корпорантів також наші москвофіли: в будинку Ставропігії вибито кільканацять шиб від вул. Домініканської і від сторони костела Домініканів, а при вул. Більчевського ч. 3. корпоранти знищили сильно кооперативу „Дністросии", де розбили не тільки виставові шиби і штори, але й поломили виставлені у вікнах молочарські машини та інше молочарське приладдя.

Навіть польська преса признає, що участь у цих подвигах брало кількасот студентів, а „Дзеннік Людови" слушно обурюється, що ця „демонстрація" схвилювала цілий Львів, тим більше, що демолювання українських установ відбувалося в центрі міста, в білий день, і — як додає „Дзеннік Людови" — поліція явилась аж по „демонстрації", ще й арештувала українця Панькова.

Виступ корпорантів був нібито спричинений фальшивою поголоскою, начебто українці підпалили трибуни на Персенківці, хоч в дійсности це була пожежа кітла з дехтем, який робітники підпалили випадково через необережність. Це „непорозуміння" коштує українські установи тисячі золотих, а польському студентству не приносить хіба чести. Та „Львовскі Курєр Поранни" намагається вибілити корпорантів, пишучи, що якісь підозрілі типи розсіяли між ними поголоску про нові акти саботажу і під впливом тих провокаційних поголосок академічна молодь „демонструвала" перед українськими інституціями, а „ріжне шумовиння скористало з тих демонстрацій і вибило при вул. Руській кілька шиб. Польська молодь виявила великий такт і поміркованість, тому скоро настав спокій"...

Який такт і поміркованість виявили корпоранти, ми це добре бачили.

*

ПІСЛЯ АНТИУКРАЇНСЬКИХ ДЕМОНСТРАЦІЙ.

Наукове Т-во ім. Шевченка подає до прилюдного відома, що вполудне дня 14. жовтня польські студенти університету витовкли в книгарні НТШ 8 великих виставових вікон, спричиняючи шкоду на поверх 1200 зол. З книгарні пішли польські студенти під будинок Бібліотеки і Музею Товариства і витовкли камінням і цеглами в Бібліотеці 85 малих вікон і 6 великих в Музею. Шкода виносить біля 500 зол. З Бібліотеки і Музею НТШ користають нарівні українські і польські наукові робітники. В хвилі погрому працювало в Бібліотеці 30 осіб і десять урядовців. Наукове Товариство висилає сьогодні письма до ректорату університету і політехніки та до інших культурних і наукових польських установ, у яких пятнує цей нечуваний в культурному світі погром у чисто наукових українських інституціях. Про події з дня 14. ц. м. повідомляє Наукове Т-во всіх своїх закордонних дійсних членів і наукові інституції, з якими остає в постійному обміні і наукових звязках.

Що діється в нашому краю.

ЯВОРІВЩИНА.

Карна експедиція 14. п. уланів Язловецьких зі Львова вже 2-гий тиждень в Яворівщині. В **Наконечнім** є (дальше пропускаємо) 80 людей. В **Яворові** є (дальше пропускаємо) Нестор Кузич, Остап Линда, учень української гімн., Степан Булан, різник і Мих. Гарасим, війт с. Молошкович. Цей останній прибув на сесію війтів до староства. Коли він виходив зі староства, його зловили на авто, скували і привезли на Наконечне, де (дальше пропускаємо). Зазначити треба, що Мих. Гарасим є інтелігентом з академічною освітою. Також абс. фільос. Іван Алексевич, відомий зі своїх виступів на яворівській амат. сцені (дальше пропускаємо). Люди у **Свидниці** і в **Дрогомишлі** (дальше пропускаємо). В неділю 12. ц. м. була карна експедиція в **Нагачеві**, 13. ц. м. в **Черниляві**. Ближчих вістей ще не маємо. Майор 14. п. уланів, який проводить карн. експедицією в Яворівщині, називається Чайковський. (Має мабуть більшу посілість коло Львова).

З Яворівщини дістаємо ще й другий лист такого змісту:

Вже 11-ий день перебувають карні експедиції в Яворівщині. (**Прилбичі, Наконечне, Свидниця, Рогізно, Дрогомишль, Нагачів, Чернилява, Тучапи, Молошковичі, Ст. Яжів).** Сотні-сотні народу (дальше пропускаємо), з кожного майже згаданого села вивезено багато збіжа, муки, вівса і т. д. і перевезено на фірах до казарм 14. п. уланів на Личакові у Львові. Селяни криються масово разом з частиною дорібку по лісах і вертепах. Вчора (14. X.) привезено начальника громади села Молошковичі, п. Михайла Гарасима, якого (дальше пропускаємо), до санаторії „Віта" у Львові при вул. Листопада ч. 22. Слід зазначити, що п. Гарасим є головою прегарної молочарської спілки у свому селі, а до того освітним і культурним робітником, відомим у цілому яворівському повіті.

КРАКОВЕЧЧИНА.

В околицях Краківця (пов. Яворів) були карні експедиції в багатьох селах. М. ін. в **Яжові** були в жінки управителя школи (він сам виїхав з села), яку (дальше пропускаємо). В **Кобільниці** секретар громади (дальше пропускаємо). У **Свидниці** допитували дуже за о. Щурком, а що він виїхав, то були у нього аж трьома наворотами, при чому його сина (дальше пропускаємо). Карна експедиція не поминула й маленького, темного села **Моранці,** де нема ні читальні ні кооперативи. В селі **Буневі** (домені москвофілів) арештувала поліція пароха о. Крушинського, якого вивезли до Перемишля. Нині-завтра сподіються ще карної експедиції села **Млинки і Хотинець.** Мешканці тих сіл уже третій день ночують з кіньми і своїм добром по лісах, а учителі і священики з них виїхали. З **Краківця** виїхала вся наша інтелігенція, а навіть багато поляків; лишився там тільки один суддя.

ЗБАРАЩИНА.

В доповненні до попередніх вісток подаємо: В **Скориках** карна поліц. експедиція була особливо довго у господаря Йосифа Пашука. Його господарство (дальше пропускаємо), а потім передано його війську, де (дальше пропускаємо). Таксамо зробили з двірським писарем українцем Монд. як ом та його жінкою.

В **Медині** була карна експедиція в управителя школи Смолія Петра і в емер. управителя школи Явного Миколи. Оба вони (дальше пропускаємо). Таксамо поступили з селянином Резніком та жінкою селянина Осички і їх донькою. У господаря Володимира Шеремети, який утік (дальше пропускаємо). Склепаря кооперативи (дальше пропускаємо), при чому він мусів знищити українську вивіску на кооперативі і вивісити польську. З кооперативи (дальше пропускаємо).

Слід зазначити, що поліц. карні експедиції були навіть у таких селах, в яких не було ні сліду якихнебудь підпалів чи інших саботажів і де мирне населення стереже панських стирт як ока в голові. До тих сіл слід зачислити: Скорики, Медин, Климківці, Голошинці й інші, а також ціла Староміщина.

В **Староміщині** карні експедиції складалися з війська і поліції. Тут вони поступали зовсім таксамо, як і по інших селах.

В **Голошинцях** була військова карна експедиція з Гнилиць 4. жовтня. Там була особливо довго у сестер Смериківних, в Осінчука Івана, якого потім забрала ще й з собою до Гнилиць і в молодого хлопця Смереки. Всіх їх, а таксамо склепаря місцевої кооперативи (дальше пропускаємо). З кооперативи забрали поліціянти книжку довжників та з нею ходили по всіх тих латинниках, які є членами кооперативи. Всіх їх (дальше пропускаємо). В деяких селах, де були улани (решту аж до кінця пропускаємо).

ДОБРОМИЛЬЩИНА.

В суботу 11. ц. м. прийшов більший військовий відділ 10. полку тяжкої артилерії з Пикулич біля Перемишля до села **Посада Новоміська** в Добромильщині, де побув два дні. Місцеві селяни-українці, у яких закватирувалися вояки, мусіли (дальше пропускаємо). Арештовано свідомого сел. Михайла Шведа, якого відставлено до Перемишля.

Та сама карна експедиція перейшла в понеділок 13. ц. м. до сусіднього села **Комаровичі,** де вояки поступили таксамо, як у Посаді Новоміській.

ПЕРЕМИЩИНА.

В понеділок 13. ц. м. була карна військова експедиція в селі **Сиракізці,** перемиського повіту.

Одночасно повідомляють нас з Перемишля, що звідти вислано карні військові відділи в **Дрогобиччину.**

БУЧАЧЧИНА.

З Бучаччини повідомляють, нас про побут карних експедицій війська в 12 селах здовж ріки Стрипи. Ті села були вбільшости в часі світової війни зрівнані з землею, а тепер перейшли через них ще й військові карні експедиції.

Миклашів, пов. Львів.

В суботу 11. жовтня в год. 6. рано зявився в с. **Миклашеві** відділ поліції і перевів ревізію в кооперативі, де (далі пропускаємо), а склепаря та всіх тих, хто приходив купувати (дальше пропускаємо). Тоді-ж переведено ревізію в чит. „Просвіти", де (дальше пропускаємо). Бібліотеку (дальше пропускаємо). В селі (дальше пропускаємо). Переведено ще ревізію, окрім кооперативи і читальні, у Василя Чорного (розвалено 2 печі), у Василя Головатого, якому (дальше пропускаємо) та у Романіва і І. Бубели. В понеділок 14. жовтня вечором, віхав до села поліційний відділ вдруге і перевів ревізію у секретаря громади С. Поповича (дальше пропускаємо). Таксамо поступили і в Андрія Моравського. Вертаючи, цей відділ виспівував на всю околицю (дальше пропускаємо).

ЧИЖИКІВ.

Дня 15. жовтня ц. р. приїхала сюди карна експедиція 14. п. уланів зі Львова. До села віхали (дальше пропускаємо). Населення зі страху тікало з домів в поля. Улани (дальше пропускаємо). 16-літний хлопець Степан Паранька, якого куля зранила в руку, перейшла через черево і там остала. Тяжко раненого хлопця привезено до львівського шпиталю. Улани розташувалися в селі (дальше пропускаємо). В селі страшна паніка.

Начальна Рада „Звйонзку Оброни Кресуф Всходніх".

„Слово Польске" з дня 10. ц. м. подає, що тимчасова начальна рада вище названого союзу мала під проводом Лєвенгерца і Марчинського конститууючі збори, на яких була дуже оживлена дискусія над програмою діяльности „Звйонзку Оброни Кресуф Всходніх". Після дискусії вибрано „Начальну Раду" цієї організації. До Ради ввійшли: як голова Адам Коц, як заступники Здзіслав Стронський, д-р Марчинський, В. Криніцький і як секретар Вл. Войтович, як скарбник Кривошинський Якуб, а як члени д-р Лєвенгерц, В. Косидарський, Бол. Вуйцікевич і Кароль Цвинар. „Слово Польске" пише, що настрій підчас нарад був дуже поважний і що справа „кресів" була трактована дуже серіозно.

Передвиборчі практики у Львові.

Вчора подали ми вістку про внесення 212 рекламацій до обводової комісії ч. 91. якимсь монтером Примою Владиславом, а нині подаємо до прилюдного відома такий самий факт у комісії ч. 74. На руки предсідника тої Комісії радника Максимовича вніс дня 11 ц. м. вечором якийсь Roman Jedlewski, студент університету Яна Каз., замешкалий на Клепарові (стація), понад 200 рекламацій проти поміщення на списках виборців, головно у к р а ї н ц і в, закидаючи всім „недостачу польського горожанства". Жертвами цього тріку в тому виборчому окрузі падуть головно слуги і каменичні сторожі, які не мають змоги до 3 днів вистаратися про потрібні документи, що стверджувалиб їх горожанство.

З передвиборчого руху.

Перемищина.

Дня 3/X ц. р. відбулася в Перемишлі виборча нарада представників усіх громад перемиського повіту. Нараду отворив і справу виборів реферував д-р В. Загайкевич. У дискусії забирало голос кількох бесідників, що взивали ціле громадянство до найактивнішої участи у виборах. Збори затвердили одноголосно пропозицію Повітового Народнього Комітету в Перемишлі, згідно з побажанням наради спільного окружного виборчого комітету з 25. IX. п. р., щодо кандидатів. Так само одноголосно принято постанову, що у всіх виборчих справах, а зокрема щодо усталювання місць на виборчих листах, піддаються виборці невідкличне постановам ЦК УНДО.

Балканська унія.

А. Т. Е. Льондон. В амфітеатрі в Атенах відбулася урочистість положення угольного каменя під будинок „Балканської Унії". На конференції балканських держав ухвалено статут постійної організації балканських держав. У промовах підкреслювано конечність єдности цілого Балкану.

Жертви китайської війни.

Як повідомляють із Нанкіна, Чан-Кай-Шек заявив, що підчас останньої домашньої війни в Китаю згинуло 185.000 осіб. У цій війні брало участь 600.000 війська.

ОСТАННІ ВІСТИ

ДОВКОЛА НЕВДАЛОГО ЗАМАХУ.

Апел. суддя для справ виїмкової ваги почав переслухування в звязку із замахом на марш. Пілсудського. На його приказ арештували Фр. Марковського, члена т-ва бувш. вязнів. Марковський нібито був правою рукою Ягодзінського. Арештували й якогось Клоса, в якого найшли револьвери та 250 набоїв. У звязку із невдалим замахом перевели ревізію в бувш. посла з ППС, бувш. боєвика з російських часів Влосінського. Влада буцімто устійнила, що арештовані б. посли Годинський та Дзенгелевський дали боївці пальну зброю підчас маніфестації у Швайцарській Долині в Варшаві. Боївка мала почати стрілянину після тих зборів. У звязку з тим влада має перевести додаткове слідство в справі кровавої неділі 14. вересня в Варшаві. Мають обвинуватити б. пос. Годинського та ред. „Правди Хлопск-ої" Синовецького в організуванні боївки та видаванні боєвих вказівок. Дня 15. жовтня випустили на волю кількох арештованих, м. и. Круцінського та Герасінського.

АРЕШТУВАННЯ.

„Дз. Людови" повідомляє: На дорозі в Труханові (біля Сколього) поприклеплював хтось на плотах і парканах картки з написами: „До роботи з ляхами", „Бити жандармів", „Ще не вмерла Україна". Поліція арештувала зате пастухів 14—16 літніх. — У Делятині поліцай стріляв за якимись знома людьми, що розліплювали відозви УВО

ЗАСТРІЛИЛИ СЕЛЯНИНА.

„Дзєннік Людови" повідомляє: „В Селиськах біля Бібрки була 14. ескадрона львівських уланів із відділом поліції, що переводила ревізію. 30-літній господар Дмитро Підгрний, не хотів стрічатися з поліцією, тому хотів утекти в ліс. Капраль Влад. Родзінський вистрілив за втікаючим і вбив його на місці.

ВІТОС, ДЕМБСЬКИЙ І ПРАГЕР НЕ КАНДИДУЮТЬ.

Бувш. посол Нар. Стр. Дембський, що тепер сидить у тюрмі в Берести, написав на предложеній заяві в справі кандидування до сойму: „Не гадаю кандидувати ні до сойму ні до сенату". Подібні заяви прислали бувші посли Прагер (ППС) і Вітос (Пяст).

СХОПИЛИ Б. ФІНЛЯНДСЬК. ПРЕЗИДЕНТА.

Бувш. президент Фінляндії Штахльберг пропав 14. жовтня рано підчас проходу біля своєї віллі недалеко Гельсінґфорсу. Влада арештувала в Гельсінґфорсі одного підозрілого у схопленні Штахльберга. Вночі віднайшли бувш. президента та його жінку (у східній Фінляндії), куди вислали спец. поїзд.

БОМБОВИЙ ЗАМАХ У БИТОМІ.

ПАТ повідомляє, що д-р Шпікер у Битомі (Байтені) дістав почтову посилку. Була це скринька від циґар. Коли піднесли вічко, скринька станула в полумі, а за 50 секунд наступив оглушуючий вибух. Усі шиби вилетіли з вікон. Д-р Шпікер був ранений, жінка й дитина втекли. У цьому часі дістав подібну посилку лікар д-р Вільгельм та він утік, як лише бухнуло полумя. Кімната, в якій був вибух, зовсім знищена. Слідство виявило, що скриньки надані в Забжі, а в них були консервові бляшанки з динамітом.

ЛЕБЕ ПРЕЗИДЕНТОМ РАЙХСТАҐУ

Дня 15. жовтня на засіданні райхстаґу виставили кандидатури на президента райхстаґу: соц.-демократи Лебе, націоналісти Шольца, комуністи Піца, нац. соціялісти Грефа. У тіснішому голосуванні на 478 важних голосів Лебе одержав 269, Шольц 209 голосів, 77 послів здержалося від голосування.

СМЕРТЬ ПРОВІДНИКА БРАЗИЛІЙСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ.

Бразилійські повстанці здається мусіли відступити в стейті Мінас Ґераєс, потерпіли теж невдачу в Парані. Урядовий комунікат каже, що повстанці кинули Бельо Ґорізонте. Зате повстанці повідомляють про побіди в Сао Павльо й Парані та що побили урядові війська біля Катіґуа. На боці повстанців є чимало італійців. Із Сао Павльо прийшла вістка, що провідник повстанців Міґуель Коста вбитий.

ВИДУМАНИЙ НАПАД.

Як ми повідомляли, на Зеленій вул. у Львові ограбив хтось інкасента „Руху" Бальцера на 466 зол. Поліція вислідила, що Бальцер пропив ті гроші з товаришами, а щоби затушувати крадіж, казав товаришеві, аби зранив його в плечі. Поліція арештувала Бальцера і його двох товаришів.

126.000 РОБІТНИКІВ СТРАЙКУЄ У БЕРЛІНІ.

У звязку з ухвалою роб. організації почався 15. жовтня загальний страйк у заведеннях металюргічного промислу на просторі Вел. Берліна. В год. 9. рано кинули робітники фабрики та пішли до професійних союзів. Страйк охопив 283 заведення мет. промислу. До полудня кинуло працю 126.000 робітників і робітниць. За згодою комітету у фабриці лишилися робітники вище 60 літ і воєнні інваліди. За страйком заявилося 90.000 робітників, проти страйку 15.855. У фабриках урядують страйкові комітети. Управа партії ґітлерівців заявилася за страйком. У відозві сказано, що страйк є проти платень, опертих на Йонговім пляні. Котрі з членів Ґітлерової партії зголосилися би в фабриках, охоплених страйком, їх виключать із партії.

Вечором 15. жовтня перед будинком мет. промисловців прийшло до сутички робітників із поліцією. Робітники нападали на тих, що зголошувалися до праці. Поліція вжила гумових палиць. Один робітник був ранений.

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Зміна адреси 1 зол. Можна присилати поштовими марками.

Постійна хроніка.

А. Т. Е. Рига. З Москви подають, що Д. П. У. арештувало там 27 керівників радянського тресту торгівлі консервами. Їх обвинувачують в саботажі. У відомого письменника Олексія Толстого Д. П. У. перевела ревізію.

НОВИНКИ

— ДОХОДІТЬ СВОЇХ ВИБОРЧИХ ПРАВ! Кожний українець, управнений до голосування, який дістав повідомлення, що проти вписання його внесено спротив, повинен зголоситися у голови своєї виборчої комісії з особистим доказом („довуд особісти"). На основі цього документу повинен доходити свого виборчого права.

— **Поліційні ревізії у Львові** відбулися в дні 14. жовтня ц. р. в канцелярії Т-ва Допомоги Інвалідам при вул. Руській 3/II. та в приватному помешканні службовика УКТОДІ п. Сем. Українського. В обох місцях шукали за актами Т-ва „Молода Громада". Ніяких матеріялів поліційні органи не знайшли.

— **Ще метрикальні справи.** Не зважаючи на рішення Найв. Суду в справах переписки наших священиків з властями, адміністраційні власти дальше потягають парохів до відповідальности за невиставлювання метрикальних виписків у польській мові. Дня 9. вересня ц. р. відбулася перед окружним судом в Перемишлі розправа проти о. Івана Лебедовича, пароха з Бірчи, засудженого старостом в Добромилі за виставлення метрикальних витягів у латинській мові на 40 зол. гривни. Цим разом староство в Добромилі покликалось на арт. 1. б. розп. През. з 22/3. 1928. ч. 36. поз. 342. Окружний суд у Перемишлі прихилився до виводів оборонця адв. д-ра Загайкевича і змінюючи засуд старости, увільнив о. Лебедовича від вини і кари.

— **Найстарша українка в Канаді.** Недалеко місточка Мондер Алта в Канаді живе українка Тереса Шевчук, яка недавно скінчила 102-ий рік життя. Вона зовсім здорова і працює також, як перед 31 роками, коли вона приїхала до Канади. Тому, що її фарма віддалена від місточка 2 милі, вона часто ходить до цього місточка пішком, бо дуже ощадна і хоч має маєток чималенький, жалує грошей на візника чи залізницю. Коли вона скінчила сто літ життя, канадійський уряд визначив для неї щомісячну пенсію.

— **Ювилей нагороди Нобля.** Цього року минає 30 літ від установлення нагороди Нобля. Одноразова нагорода цього мецената мистецтва і науки виносить 2 міліони золотих, а окрім цього вчений, чи письменник, який дістає таку нагороду, стає відразу на цілому світі славним. Альфред Нобель був шведом, родився в Штокгольмі 1833 року, а виховався в Петрограді, де його батько був власником фабрик машин. Сам Альфред Нобель був техніком і здобув славу та гроші тим, що винайшов динаміт і був власником великих копалень нафти в Баку. Вмираючи, Нобель лишив 30 міліонів шведських корон майна і призначив їх на нагороди для вчених і письменників. Доля зажартувала собі з Нобля, бо він хоч сам винайшов динаміт, то з його спадщини призначують т. зв. „нагороди мира" та віддають їх особам, які прислужились не на війні, як динаміт, але прислужились для справи замирення світа.

— **Поля Неґрі розводиться.** Від довшого часу преса поширювала поголоски, що славна фільмова артистка Поля Неґрі, яка як відомо, була замужня за грузинським князем Мдівані, хоче взяти розвід. Ці поголоски були непотверджені. На днях французька преса подала з певних джерел вістку, що Поля Неґрі справді чомусь розчарувалась до свого екзотичного князя і вже старається про розвід. Журналістам, які питали її про причину розводу, відповіла: Це лишиться до гробу тільки моєю тайною.

— **Повісили мурина.** Товпа буває несправедлива і сліпа, що доказує щераз ось яка подія: В місті Томасвіль, в Ґастонії (Америка), якийсь мурин напав на білу дівчину, англійку і знасилував її. Поліція, шукаючи виновника, арештувала як підозрілого мурина Кіркленда, хоч не

мала ніяких доказів, що це він завинив. Арештували цього мурина тільки тому, бо всі знали, що він любить залицятись до білих дівчат, а на чорних муринок вні не дивиться. Коли поліція провадила мурина Кіркленда до вязниці, озлоблена товпа білих мешканців міста розброїла поліціянта, кинулась на бідного мурина й повісила його на дереві при дорозі, а потім товпа взяла його трупа та занесла перед суд, мовляв, ми вже його самі засудили. Тим часом у найближчих днях слідство виказало, що дівчину знасилував зовсім інший мурин, а не повішений Кіркленд та що Кіркленд був дуже чесною і спокійною людиною, а якщо залицявся до білих дівчат, то дуже в джентельменський спосіб.

— **Нові зложа раду.** Коло міста Вільрефорс в Онтеріо викрито великі зложа раду. Ці зложа принесуть власникам терену величезні зиски, бо їх уважають з одними з найбільших у світі.

— **Ненаситний ірляндець.** Англійські ґазети пишуть, що в Лягосі, в Нігерії помер недавно ірляндець Доґерті, який мав 16 жінок і 50 дітей. Всі його жінки були муринками, тому деякі його діти чорні, а деякі білі. Цей ірляндець жив у Нігерії як кольоніст і залишив для жінок і дітей 600.000 фунтів штерлінґів спадку, цебто близько 26 мілїонів золотих.

— **Клич „Свій до свого" в практиці.** На суд. розправі перед міським судом у Львові д. 14. ц. м., заступав п. Михайла Хамулу, власника дому ґлинянських килимів, у спр. проти Кунанець жид адвокат д-р Фоґельфанґер, а п. Миколу Парфановича ем. уряди. зал. у Львові, в спр. проти Райзера жид адвокат д-р Кліньґофер.

— **Часом добре бути слугою.** Анґлійська преса подає таку сенсацію: відома в Льондоні мілїонерка, панна Фльоренція Ейтс, найбагатша жінка у Висконзіні, покохала свого лякея, молодого і вродливого ірляндця, та виходить за нього заміж. Лякей відразу стане мілїонером, але чи буде мати гарну жінку, в цьому Льондон сумнівається, а ми також.

— **Анґлійської мови** вивчує скоро і дешево б. студентка пенсільванського університету на збірних лекціях і поодиноко. Зголошення приймає **Випозичальня книжок „Ізмараґд", Львів, вул. Косцюшка 5, I. пов.** кожного дня від год. 9 рано до 7 веч. 736 1-3

Відозви й комунікати.

ВІДОЗВА ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА З ПРИВОДУ „СВЯТА ОЩАДНОСТИ".

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДО!

Світова війна оставила по собі не тільки мілїони гробів і калік та безліч зруйнованого дорібку, але й потрясла основами світового господарства. Майже в усіх европейських державах, особливо переможених, воєнні довги відібрали нагло всяку вартість гроша, в найбільшій тісноті опинилася продукція і виміна товарів, лихва у всіх видах стала знову виснажувати не тільки бідноту, але й цілі народи і держави, переміняючи їх у невільників чужого капіталу.

Загрожені народи й держави протиставлялися цій загрозі на всякі лади, відгороджували себе мурами високих мит від решти світу, стягали всі продукційні засоби горожан до державної скарбниці, то знову віддавали себе на ласку чужим кредитам. Всеж таки видно було, що господарство світу далі у великій небезпеці.

Тоді-то, в 1924 р., відбувся в італійськім Міляні *перший міжнародний ощадностевий конґрес.*

На цім конґресі однозгідно проголошено світові стару, споконвічну правду, що рятунок для захитаного і загроженого господарства не в митах і легкодушних кредитах, тільки в найвищім напруженні власних сил кожного народу, в їх передбачуючій господарности і загальній ощадности. Щоби цю стару, тверду правду чимскорше знову утревалити в світі, конґрес доручив всім народам відбувати 31. жовтня кожного року *всенародні свята ощадности.*

У ряді суспільних цінностей і громадянських чеснот на високім щаблі поставлено знову ощадність і цілому світові доручено святочно проповідувати її. За цим гаслом пішов також наш, зруйнований війною та битий її наслідками, український нарід. Нині стоїмо перед близьким речинцем вже нашого пятого „свята ощадности".

Український Народе! Наше сьогорічне свято ощадности застає нас ще серед важкої, затяжної господарської кризи і небувалих ударів на наш повоєнний добуток. Тимбільше значіння цього свята, тим голосніше мусить воно заговорити до сумління цілого народу у всіх церквах, школах, кооперативах і товариствах! Тим сильнішою струєю мусять приплисти свіжі всенародні ощадности до осередків нашого народнього господарства! Тільки всенароднім зусиллям господарної праці, тільки з дрібних щоденних ощадностей цілого народу викуємо кріпшу господарську підставу для життя й росту цілого народу! Тільки високими суспільними чеснотами, які зроджує і закріплює постійна ощадність, виховаємо в народі доконечну моральну основу для спільної кращої будуччини!

Всенародня господарність та ощадність вже дали нам велику допомогу. Наші діти вже будують в богатьох шкільних збірницях нову українську дійсність, — з дрібної ощадности селян вже маємо мілїоновий власний капітал українських райфайзенок, — дрібна всенародня ощадність вложила нова уділами в останніх роках понад 15 мілїонів золотих до обороту в усі види нашої кооперації, — дрібною ощадністю скріплено „Земельний Банк Гіпотечний", — нею ожило наше товариство взаїмних обезпечень на життя „Карпатія", її духом працює для нас „Дністер", — нею збудовано наші перші суспільні цегольні, млини, друкарні і фабрики, — нею ставимо основи нашого Центрального Кооперативного Банку — вона допомогла нам щасливо вивезти масло та продукти нашого села на світові ринки, — нею беремо в руки нашу торговлю, здобуваємо землю, поставлено наш перший Живець Черче і всі інші рідні варстати праці в наших селах і містах!

Наш визвольний господарський похід вже почався, але мета ще далеко перед нами. Найпевнішою підоймою для осягнення цієї мети — всенародня ощадність. Вона творить кров у живім тілі народнього господарства.

Українці! Щоби й цього року цілий нарід провів свято ощадности поважно і спокійно, справді святочно та доцільно, Надзірна Рада Товариства „Ощадність" призначила на його відсвяткування *неділю, 26. жовтня, для міста Львова, і місяці: листопад—грудень цього року та місяць січень наступного року для „свят ощадности" в краю.*

Нехай гомін цих свят розбудить в цілім народі почуття відради і відповідальности кожного українця за свою долю, за долю своєї родини і за долю своєї Батьківщини! У всенародній, хочби й найдрібнішій, але постійній масовій ощадности господарного українського народу — найпевніша запорука нашої кращої долі!

Львів, дня 8. жовтня 1930.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ Т-ВА „ОЩАДНІСТЬ" У ЛЬВОВІ:

Д-р Михайло Волошин, о. Д. Лопатинський.

ЗА УПРАВУ Т-ВА „ОЩАДНІСТЬ" У ЛЬВОВІ:

Д-р Кость Левицький, Ом. Саєвич, Ост. Луцький.

ШАХИ.

Т.У.Ш.—Гетман $6^1/_2 : 3^1/_2$. — Т.У.Ш. — Ґонец $7^1/_2 : 2^1/_2$.

Товариство Українських Шахістів розпочало вже другу рунду міжклюбових змагань за мистецтво Львова. Перші змагання, які відбулися в неділю 5. жовтня з найстаршим польським клюбом „Гетман", закінчилися перемогою Т.У.Ш. $6^1/_2 : 3^1/_2$ (на весну вислід був 5 : 5). — Другі змагання Т-ва У. Ш з клюбом залізничників „Ґонец", які відбулися в неділю 12. жовтня, закінчилися рівнож перемогою Т. У. Ш. $7^1/_2 : 2^1/_2$ (на весну 10 : 0 для Т. У. Ш.). Теперішній вислід слабший від весняного, бо „Ґонец" постарався про кількох нових спосібних грачів, а крім того Т. У. Ш. грав у резервовому складі.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 16. жовтня н. р. масло солене експортове 3·70 зол., масло пріма бльокове 3·70 зол., літра молока 0·29 сотиків, літра сметани 1·40 зол., копа яєць 11·00 зол.

За редакцію відповідає Олександер Костик Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів. Ринок ч. 10